

Информация

Относно необходимостта от цялостна реформа в българското висше образование

В годините на прехода в България се извършиха коренни промени във всички направления на икономиката и обществото. Като национална работодателска организация, БСК се стреми да анализира предимно факторите и проблемите, свързани с бизнеса и участниците в него. Днес всички индустриално развити икономики имат един остър проблем – необходимост от подготвени кадри. За България този проблем е от огромно значение. Неговото обсъждане има ключово значение, защото съвпада не само с интересите на нашите членове, но и с тяхното нарастващо безпокойствие по отношение на развитие на бизнес идеите им.

I. Висше образование и пазар на труда в България - проблеми

През последните години сред академичните среди, представителите на бизнеса и в държавните институции, все по-често се водят дискусии за това, че системата на висшето образование в България се нуждае от реформи, модернизирани и чувствително повишаване на нейната ефективност. Като основни нейни недостатъци се посочват слабата връзка с практиката с изискванията на икономиката, неефективната реализация на завършилите студенти и качеството на тяхната професионална подготовка. Водените дискусии са продиктувани от необходимостта за преодоляване на съществуващите диспропорции между степента и качеството на подготовката на специалистите във висшите училища и потребностите на икономиката.

Дефицитът на кадри за България придобива все по-остър характер. За последните 25 години около 2 млн. български граждани не са част от пазара на труда у нас.

Фирмите в България в преобладаващата си част са малки и средни предприятия, които в повечето случаи са ниско технологични или работят в сферата на услугите. Разбира се, има и високотехнологични сектори, които се развиват динамично и започват все по-осезаемо да определят облика на българската икономика. За съжаление, ограничен е броят на фирмите, формулирали ясни и конкретни изисквания към подготовката на специалистите в университетите, ангажирали се с финансирането на висшето образование и научните изследвания, а така също и с осигуряване на реализацията на завършилите студенти.

През февруари 2015 г. беше приета Стратегия за развитие на висшето образование в България за периода 2014-2020 г. Въз основа на Стратегията започна поетапно реализиране на реформи във висшето образование, неразривно свързани с необходими промени в Закона за висше образование. Стратегията поставя изключителен акцент върху качеството на образованието, което ще се измерва чрез реализацията на студентите и рейтинговата система на университетите.

Основните цели на Стратегията за развитие на висшето образование в България, са свързани с:

- Подобряване на достъпа и увеличаване дела на завършилите висше образование;
- Съществено повишаване на качеството на висшето образование и на съвместимостта му с европейските системи за висше образование с цел заемане на достойно място в европейското пространство за висше образование;
- Изграждане на устойчива и ефективна връзка между висшите училища и пазара на труда, постигане на динамично съответствие между търсенето и предлагането на специалисти с висше образование;
- Стимулиране на научноизследователската дейност във висшите училища и на развитието на иновации, ориентирани към пазарната икономика;
- Модернизация на системата за управление на висшите училища;
- Повишаване на средствата за финансиране на висшето образование и на науката и на ефективността на използването им чрез нов модел на финансиране.

За съжаление, разработките на МОН в посока на плана за реализация на стратегията и мерките за неговото изпълнение сериозно се забавят. Това води до ръст в неефективността на системата на висшето образование.

II. Реалности във висшето образование.

Висшето образование в България има коренни традиции, опит и значителни постижения, които не трябва да бъдат подценявани и пренебрегвани. Ключовата роля на образованието, като двигател за динамично реструктуриране на икономическата база и изграждане на нова конкурентоспособна икономика, основана на човешките качества и интелектуален потенциал, на знанието и напредъка на технологиите, е безспорна.

Системата на висшето образование в България преминава през процес на значителна промяна. Достъпът до висше образование е улеснен. Това доведе до увеличаване броя на студентите и специалистите с висока квалификация и до модернизиране и разширяване на областите на висше образование и професионалните направления. В същото време, висшето образование в България е изправено пред двойно и глобално предизвикателство:

- от една страна, да се ускори и завърши започналият процес на структурни реформи, като се преодолее изоставането спрямо водещите европейски държави;
- от друга страна, да се реализира успешно процесът на стратегическа трансформация на висшето образование - от допълваща/обслужваща сфера във фактор за печелене на конкурентно предимство в европейската и глобалната надпревара за знания, материален просперитет и духовен напредък.

Бизнесът и обществото днес са разтревожени, че държавата допуска фрагментарност на политиките за развитие на висшето образование, демотивация на академичните среди, борба за оцеляване, самозатваряне и самодостатъчност на академичните институции, спорно качество на образователния продукт. Бавно расте доверието и обществения престиж на висшите училища в страната.

Кои са основанията за подобна тревога?

Първо: *В годините на прехода държавата се отдръпна от управлението на висшето образование и то е оставено почти на самоход.* Като се позовава на прокламираната в закона академична автономия, държавата на практика абдикира от задължението си да осъществява контрол и да води цялостна, последователна и насочена към интересите на обществото и общите цели политика в сферата на висшето образование. В интерес на истината бяха предприети отделни мерки, свързани с въвеждането на рейтинговата система, начина на определяне на субсидиите за държавните висши училища, определяне на приоритетни направления и защитени специалности, но сами по себе си те не решават цялостно проблемите в развитието и ефективността на системата на висшето образование.

Необходимостта от цялостна и решителна, основана на международни стандарти, критерии и изисквания, радикалната реформа в системата на висшето образование и науката, днес е без алтернатива. Страната се нуждае от политическа воля, задължаваща законодателната и изпълнителната власт да вземат стратегически и текущи управленски решения. Необходими са цялостни и логично свързани промени, както в Закона за висшето образование, така и в останалите нормативни и поднормативни актове, касаещи тази важна за обществото сфера.

По данни от доклад на Сметната палата, само за последните 4 години на държавните висши училища е предоставена субсидия в размер на 1,326 млн. лева. Но каква е възвращаемостта на тази инвестиция – отчетност не съществува. По данни от Рейтинговата система на висшите училища в България, средният процент на работещите на съответстваща на образованието им длъжност е 47.2 %. Всъщност, при 2/3 от професионалните направления във ВО, повече от половината от завършилите студенти не работят на длъжност, изискваща висше образование. За сравнение - средният процент на работещите на съответстваща на образованието длъжност в ЕС е 70%. Изразходват се огромни средства за обучение по специалности, за които може да се намери реализация само извън страната, а същевременно пазарът на труда в отделни сектори да се задъхва от липса на кадри. Предоставяйки субсидии, държавата не влиза в договорни отношения с висшите училища и не контролира постигането на заложените цели и резултати в обучението, измерими и съпоставими по ясни, международно приети критерии и стандарти.

Второ: *Относно нарастващия брой висши училища в България?* Сравнителен анализ с близки по мащабите на България държави членки на ЕС (Дания, Белгия, Република Чехия, Гърция) на база съотношението между численост на населението и брой висши училища показва, че твърдението „В България има прекалено много висши училища“ е лишено от основание. Докато в Р България при население около 7 млн. души съществуват 51 висши училища, то в Дания при население 5,6 млн. души има 84 ВУ, в Белгия с население 11.1 млн. души – 89 ВУ, в Чехия с население 10,5 млн. души – 82 ВУ, в Гърция при 11 млн. население има 80 ВУ. В България, на 10 000 население се падат по 387 студенти, докато в другите страни броят на студентите е много повече, а в Гърция на 10 000 население се падат 661 обучавани студенти¹. И при този брой висши училища сме твърде далеч от изпълнението на стратегическия показател на ЕС 2020 - „40% дял на завършилите над средно образование от населението на възраст 30-44 години“. Към момента, общо 26,9% от населението в България на възраст от 30 до 44 години има завършено висше образование.

Видимо, проблемът не е в броя на висшите училища, а в непропорционалното им регионално разположение, в неефективна система на акредитиране, в неоправданата експанзия на обучението по направления, които нямат реализация на пазара на труда, в качеството на обучение и ниската международна конкурентоспособност на българските висши училища², в диспропорцията между брой студенти и брой преподаватели, в научния потенциал и капацитет на висшите училища, на качеството на преподавателския състав и пр.

Следователно, оптимизиране на мрежата от висши училища не е свързан единствено със закриване на висши училища, а с действен контрол върху качеството на образователния продукт, задълбочаване на специализацията и насърчаване на интеграцията между университетите на предметен и регионален принцип. За съжаление, и тук държавата „варва, че проблемът с конкуренцията между висшите училища може да се реши само с финансови средства, като по-слабо представящите се ще отпаднат от само себе си“. Това е илюзия, тъй като „стъпва върху наивното убеждение за автоматично действащия образователен пазар, при който губещите фалират, а в случая се самозакриват“³.

През 2018 г. авторитетни преподаватели от утвърдени университети в страната споделиха пред обществото ни поредица тесни места в системата на висшето образование. Посочиха се деформации, свързани с доминиращото развитие на отделни учебно-научни направления, каквито са обучението, например, по икономика и по право. Така, от 51 висши училища в страната, 31 развиват обучение по икономика, като 11 от тях са с икономически профил, две от тях имат филиали със специалности по икономика, а 18 са структурирали факултети по икономика. По направление „право“ са структурирани юридически факултети в 9 висши училища. Делът на завършилите висше образование в областта на социалните науки, стопанска дейност и право е 49% и е един от най-високите в ЕС, а делът на завършилите висше образование в областта на природните науки, математиката и информатиката, както и в областта на здравето и благосъстоянието, е 5% под средното европейско равнище. **Получава се пренасищане и излишък на специалисти в едни области (икономика, хуманитарни науки, право и др.) и остър и траен дефицит на кадри по информационни технологии, инженерни и технически специалности, природни науки, здравеопазване, както и изоставане в обучението по нови професии, необходими за зелената икономика, високотехнологичните и иновативни дейности.**

Създават се филиали за изнесено обучение към висшите училища с незначителен по численост собствен научно-преподавателски състав, което се отразява неблагоприятно на качеството на учебния процес. Обучението в тези структури се извършва на практика от един и същ научно-преподавателски кадрови състав в страната, който не само не е нараснал от момента на своето формиране преди години, но е и намалал по численост.

¹ По данни на Евростат 2015 г.

² Нито едно висше училище от България не попада в топ 100 на световна класация на университетите "Уебометрикс". Единствено СУ "Св. Св. Климент Охридски" беше включен в класацията „Топ 1000“, като заемаше 681-во място. Академичната му репутация е 45.1. Тази ситуация е показателна за качеството и международния престиж на българското висше образование. Другият показател е, че делът на българските млади хора избрали да продължат образованието си в чужбина се приближава към 30%.

³ проф. Добрин Тодоров, Кризата на университетското дело в България и един възможен изход от нея, изд. „Св. Иван Рилски“, 2017

Трето: Парадоксален за България е фактът, че с намаляване на броя на завършилите средно образование се увеличава плановият прием на студенти. За 25 години броят на завършилите средно образование е намалял близо два пъти – от 103 325 (1889/90 г.) на 50 326 (2014/15), а обявеният планов прием на студенти във висшите училища е нараснал почти 2.5 пъти – от 29 395 на 71 400. Най-смущаващото е, че от 2011/12 г. насам обявеният план-прием системно надвишава броя на завършилите средно образование за същата година, за 2014/15 г. това надвишение е над 21 000. Незаети места остават обикновено по специалности, търсени на пазара на труда, но изискващи много знания и много четене (физика, химия, математика, инженерно технически специалности и пр.). Това съотношение между планов прием и завършили средно образование на практика означава, че всеки, завършил средно образование с успех по-висок от "среден", е необходимо само да си направи труда да подаде документи в дадено висше училище, за да стане негов студент. **Така принципът, прилаган в ЕС за „широк вход“ на висшето образование и „тесен изход“, в българските условия, поради начина на финансиране на висшето образование е трансформиран в „широк вход“ и „широк изход“.** Подборът на високо мотивирани и дееспособни кандидат-студенти с необходимия интелектуален потенциал е затруднен, поради демографската криза, проблемите в качеството на средното образование и изострящата се конкуренция на чуждестранните университети. Очевидно, сривът в качеството на подготовката на специалистите с висше образование е заложен още в механизма на влизането им в университета и продължава, поради принизените критерии за оценки, свързани с начина на финансиране.

Четвърто: Диспропорцията между увеличаването на броя на студентите и преподавателите също е предпоставка за ниско качество на образователния процес в българското висше образование. За периода 1990-2012 г. броят на студентите е нараснал 2,1 пъти, докато този на преподавателите се е увеличил едва 1,2 пъти. Констатираното увеличение на преподавателския състав от 1,2 пъти всъщност не отразява реално процесите, които протичат в научно-преподавателския кадрови потенциал. Това нарастване отразява основно броя на трудовите договори, които сключва един преподавател с различни висши училища. Преподавателите на повече от един трудов или граждански договор всъщност са в основата на формирането на значителния по численост контингент на "пътуващи преподаватели". Контингентът от преподаватели на втори основен трудов договор е всъщност този, който осигури акредитацията и правото на съществуване на висши училища и филиали, които нямаха собствен потенциал. На практика, научно-преподавателският състав в системата на висшето образование не само застарява, но и намалява драстично като численост под въздействието на чисто биологични фактори, като излизането в пенсия, поради възраст, и нежеланието на младите хора да се заемат с преподавателска работа и провалянето вече години наред на обявяваните конкурси за асистенти и докторанти.

Пето: Негативно въздействие върху качеството на обучение оказват и неактуализираните учебни програми, липсата практическа насоченост, формалното протичане на учебните стажове, недостатъчно модернизираната учебна база, приложението на съвременни технологии в учебния процес, както и ограниченото финансиране на научните изследвания в системата на висшето образование. Според проучвания на БСК, около 70% от завършилите специалисти и 80% от техните работодатели посочват, че младите хора имат проблеми с т.нар. STEM умения⁴, интердисциплинарните знания, познавателните умения, дигиталните компетенции и меките умения. Със символичните 0,07% от БВП за наука в сектор "висше образование" България е на последно място в ЕС. По този начин образователният процес в българските университети е лишен от възможността да се базира не само на достигнатото в света, но и на собствените научни изследвания и постижения. Нещо повече, самите студенти са лишени от възможността да правят своите първи стъпки в науката и изследванията.

Шесто: Висшето образование е встрани от мрежата на процеса за учене през целия живот. Бурното развитие на научното познание, иновациите, технологиите и на свързаните с тях процеси ни изправя пред още едно предизвикателство – квалификациите „остаряват“ и губят своята актуалност много по-бързо, отколкото преди. Ако през 70-те години на миналия век придобиването на една квалификация е позволявало тя да има устойчивост около 30 г. (приблизително колкото е

⁴ Иновативна индивидуално ориентирана образователна система, която формира умения да се интегрират знанията между различните дисциплини (наука, технологии, инженерство и математика) и на тази основа да се да стига до оригинално решение на даден проблем в различни практически ситуации. STEM учи младите хора да експериментират и изпробват. Насърчава ги да споделят идеите си и да допринасят за развитието на групови проекти. Метода STEM насърчава интердисциплинарни и кросфункционални знания и помага на учащите да развият своя начин на мислене, като един последователен и комплексен процес.

трудовият стаж), днес жизненият цикъл на компетентността е много по-кратък. Според проучване на БСК от 2014 г., жизненият цикъл на компетенциите на икономистите е до 9 г., на инженерите по автоматизация – 5 г., на специалистите по информационни и комуникационни технологии – 3 г. Тук изводът е, че *веднъж придобитото образование и квалификация не са за „цял живот“, а само въведение, подготовка за прехода към ученето през целия живот.* Подценява се целевата група на хората, нуждаещи се от актуализиране и надграждане на придобитата квалификация, подценява се възможността за разширяване и надграждане на услугите, предоставяни от висшето образование. Все още редица висши училища имат проблеми с прилагането на необходимото равнище на Европейската система за натрупване и трансфер на кредити (ECTS), с гъвкавостта и модулната организация на учебния процес. Не е въведена и система за валидиране на знания, умения и компетентности, придобити в практиката по неформален път. Подценяват се и възможностите на дистанционното и електронното обучение.

България е на едно от последните места в ЕС по показателя учене през целия живот, който е 2%. В това отношение единствено Румъния е с по-ниски показатели – 1,3%. При тези темпове целевият показател на ЕС 2020 от 15% изглежда практически непостижим.

Седмо: По отношение на *Концепцията „Предприемачески университет“ и нагласите за предприемачество.* В цяла Европа и в по-широката територия на ОИСР се наблюдават признаци на трансформация на „традиционния“ модел на университет, който съсредоточава усилията си върху преподаването и научната дейност, към иновативно и предприемаческо висше училище, което има за цел да даде възможност на студентите и преподавателите да демонстрират своята изобретателност, иновативност и съзидателност в обучението, преподаването, научно-изследователската дейност и обмен, като същевременно създава публична стойност чрез открито сътрудничество и взаимодействие с бизнеса и др. заинтересовани страни. Според независимия критически преглед през 2014 г. на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и Европейската комисия, в някои от висшите училища в България се наблюдават различни обещаващи инициативи в тази насока. Като цяло, обаче, насърчаването на предприемачеството не е станало още част от стратегическите интереси на академичните ръководства.

По отношение обучението по предприемачество нашите членове и бизнесът като цяло са разтревожени от реалността че:

- отсъства обща политическа и правна рамка, която ясно да дефинира ролята на висшите училища в насърчаването на иновациите и предприемачеството;
- настоящото разбиране за иновативен и предприемачески университет, което битува в академичната общност, се фокусира тясно върху дейности за подкрепа на стартиращи предприятия, главно студентски. Организационният капацитет, връзките с външни фактори, интернационализацията и лидерството все още не се схващат като част от общата концепция. Интердисциплинарните занимания, предоставени на студентите от различни факултети, често се ограничават в свободно избираемите дисциплини.
- участието на висшите училища в процеса на интелигентна специализация досега е маргинално, откъслечно. В резултат, висшите училища не са напълно наясно с възможностите и изискванията за финансиране. Само отделни университети са възприели активна роля, например, за дефиниране на стратегически цели или създаване на ключови промишлени кълъстери;
- разделянето на преподаването от научната дейност, характерно за предишната епоха е оставило трайна следа. Научните разработки, особено фундаменталните, все още се осъществяват от Българската академия на науките. Университетите изпитват трудности при усвояване на институционалното финансиране за научно-изследователска дейност, въпреки че някои от тях много успешно усвояват проектно финансиране и са правилно позиционирани в стартиращата иновационна система на страната;
- Голяма част от обмена на знания между висшите училища и техните външни и бизнес партньори се извършва от отделни личности, например, сътрудничеството между изследователи от университетите и такива от местните фирми. Без ясно изразено лидерство в насърчаването на такова сътрудничество, то започва да зависи от личната мотивация, а не е част от дейността на университета.
- правната регулация на публично-частните партньорства и обществените поръчки не стимулират висшите училища да сътрудничат с бизнеса;

- Съществуват сериозни препятствия при организирането на стажове, намиране на подходящо място, наставничество и подкрепа по време на стажа, връзката на стажа с обучението. При самостоятелно търсене на място за стаж студентите често се сблъскват с готовността и с нежеланието на фирмите. Само студентите, които намират място за стаж с помощта на свой преподавател, разполагат с лице за контакт, към което да се обърнат за съвет по време на стажа. Фирмите твърдят, че студентите не се интересуват от практическо обучение, а от формалния документ, докато студентите са недоволни от това, че им се възлагат само рутинни задачи. Рядко се извършва предприемаческа дейност по общи проекти на студенти, преподаватели и работодатели.
- От висшето образование се очаква да формира у специалистите няколко клъстера от компетенции, които се приемат за съществени, особено от гледна точка на тенденциите в пазара на труда. Става въпрос за придобиване на:
  - социални компетенции, гарантиращи комуникативни умения, възможности за индивидуална работа и работа в екип, а също така, гъвкавост и работа под напрежение;
  - межкултурни компетенции, позволяващи отвореност към други култури, познаване на чужди езици, компетенции, свързани с общуването с други страни и познаване на тяхната ежедневна култура;
  - персонални умения, базирани на желание за изпълнение, гъвкавост, мотивираност, проактивност.

III. Опит и добри практики в някои европейски страни

Известно е, че в практиката на някои европейски страни – Германия, Австрия, Швейцария, все по-отчетливо се налага дуалното висше образование, като специфична подсистема на „класическото“ висше образование с интегрирани практически блокове, реализиращи се на територията на отделни фирми. То се различава от класическото образование по значително по-голямата си практическа насоченост, която варира в зависимост от конкретната специалност или висше училище. Същественото при него е това, че се търси съвместна „територия“ на фирмата и висшето училище, където да се координират взаимните изисквания, отговорности и практическото изпълнение на обучението, респективно - да се потърси по-доброто съответствие с пазара на труда. Например, в момента във всички провинции на Германия има дуални специалности, които предлагат ефективно обвързване между периоди на практическо обучение по време на работа във фирмите и периоди на теоретична подготовка във висшите училища.

Опитът в Германия показва, че основен компонент на „дуалното“ обучение във висшето образование е обвързването на практическата работа във фирмата и теоретичните лекции във висшето училище или в професионалната академия (Berufsakademie). Тези две форми се редуват помежду си по време на цялото следване в един регулярен ритъм. Тъй като в този случай фирмата и университетът (висшето училище) са партньори, т.е. между тях има **подписан договор**, учебният материал от следването много добре намира приложение в практическото обучение по време на работа във фирмата. В края на „дуалното“ висше образование студентът получава държавно призната диплома за практическо обучение и за образователно-квалификационна степен бакалавър.

Съществуват и други образователни модели, като например, обвързването на „дуалното“ висше образование с дългосрочна практика, тоест без интегрирано професионално обучение. При този модел студентът не се обучава в блокове от по 3 месеца във фирмата и в университета, а в блокове от по няколко дни (седмичен модел). Тук времето на практическо обучение по време на работа във фирмата и лекционните часове се редуват всяка седмица.

Какви са основните предимства на този подход?

Обвързаност с практиката - това със сигурност е най-убедителният фактор. Който решава да се насочи към „дуално“ висше образование, още по време на следването си събира богат професионален опит и при продължаване на работата си след бакалавърската степен не е подложен на стрес. Тъй като практическото обучение е много важен аспект за работодателите, завършилите „дуално“ висше образование в голяма степен съответстват на изискванията на работното място или на заеманата позиция във фирмата.

Финансирането на образованието е по-лесно - със заплатата, която се получава от работодателя, се покриват разходите за обучение (студентски такси, учебни материали, квартира, общешитие, храна и т.н.). В зависимост от висшето училище или професионалната академия, фирмата понякога покрива дори таксите за обучение и заплата. Разбира се, чрез „дуалното“ образование не се забогатява, но за тези, които не могат да си позволят конвенционално образование, заплащането от страна на фирмата може да бъде голямо предимство.

По-бързо преминаване от срочен на безсрочен трудов договор - за фирмите предлагането на „дуално“ висше образование има смисъл, за да се обучават и осигуряват квалифицирани специалисти, които да бъдат спечелени да работят за фирмата. Работодател, който е заплащал на своя подопечен таксата за обучение в продължение на три години, има интерес и да го задържи и обвърже за в бъдеще. По такъв начин почти 80% от абсолвентите биват наемани от фирмите и назначавани на постоянен договор. Така търсенето на работа след приключване на образованието отпада, а това е голямото предимство на завършилите „дуално“ висше образование.

В институциите (специализирани висши училища, „дуални“ висши училища и професионални академии), които предлагат една такава образователна програма, условията на обучение са много добри. Студентските групи са от 10 до 40 души, такива условия при „нормално“ обучение са по-редки. Друго предимство е, че обучаващите институции могат да разполагат с възможно най-модерното оборудване или при тях, или на територията на фирмата, където работят студентите.

IV. Заключение

Изложеното по-горе е без претенции за абсолютна валидност и пълна изчерпателност. Безспорно е необходимо задълбочено и прецизно диагностициране на състоянието на висшето образование, не само чрез кабинетни преценки и тиражиране на „експертни“ мнения в публичното пространство. Това може да стане чрез търсенето на обществено-политически консенсус, активно участие в дискусиите на академичните среди и заинтересованите институции, прозрачен и откровен диалог с бизнеса и обществеността. **Това би било здравата основа за провеждане на обосновани и смислени реформи, водещи до издигането на престижа и качеството на висшето образование в България.**

Съобразявайки се с интересите на своите членове, Българската стопанска камара е предлагала множество идеи и проекти на нормативни и организационно-управленски мерки за усъвършенстване на нормативната уредба и повишаване качеството на висшето образование. Съвременната икономическа реалност, икономиката, основана на знание, превръщането на човешкия потенциал в решаващ фактор за конкурентоспособността и рентабилността на бизнеса, ни задължават да бъдем проактивни и да се отнесем с внимание и отговорност към партньорството ни с институциите в системата на висшето образование.

В тази връзка, БСК е в правото си да предложи своята територия, за база на която могат да се дискутират:

- проблемите във висшето образование сред преподавателите и студентите на висшите училища, членуващи в БСК;
- добрите европейски практики на взаимовръзката между бизнеса и университетите;
- възможности за усъвършенстване на организационната структура и управлението на българските висши училища;
- предложения за включване на проекти по ОП НОИР за създаване на работещи и устойчиви механизми и съвременни инструменти за хармонизиране на академичните планове и програми с изискванията на пазара на труда и създаване на съвместимост между системите за трансфер и натрупване на кредити във висшето и професионалното образование и обучение;
- формиране на идеи, подходи и политики, гарантиращи по-значима практическа насоченост на висшето образование, в съответствие с икономическите цели на държавата, нейните ценности, култура, съхранение на националната ни битност, традиции, език и териториална цялост;

- Съхранение на университетската независимост, но и нейното отваряне към въвеждането на съвременни технологии за управление, позволяващи хармонизация на академичните планове и програми с нарастващите изисквания на пазара на труда.

Настоящата информация има за цел да определи една рамка за поведение на членовете на БСК в защита на интересите им по отношение на потребностите от кадри с висше образование.

Предложение за решение на УС на БСК:

1. Приема информацията с направените предложения относно проблемите в системата на висшето образование и потребностите на бизнеса от качествени кадри.
2. Информацията да се предостави от ръководствата на колективните членове на Камарата с цел провеждането на работни срещи и дискусии между бизнеса и експерти от образователни институции относно цялостна реформа в българското висше образование.
3. Предлага на изпълнителния председател на БСК да създаде работна група със задача организация и провеждане на дискусии между експерти от университети и предприемачи, членове на Камарата, по проблеми, посочени в информацията. Изводите от тази дискусия да се предоставят на ръководството на Министерството на образованието и науката, както и на други заинтересовани институции.

Септември 2018